

inte Adam och Eva var för sig som spelar Gud. Men medan Barth stannar vid den sexuella föreningen av Adam och Eva går Rogers vidare och finner samma *medmännisklighet* i relationen mellan Ruth och Noomi, David och Jonathan, Jesus och lärjungarna. En *medmännisklighet*, där människor som kollektiv utgör Guds avbild oberoende av huruvida deras relation är sexuell eller ej. Här finns utrymme för en acceptans även av homosexuellas förhållanden menar Rogers.

Bokens tredje och avslutande del är avsedd till försvar av äktenskapet, vilket Rogers förordar ska utvidgas till att gälla även samkönade par. Här för Rogers ett resonemang i vilket han säger att det naturliga för Gud är att älska sitt utvalda folk, Abrahams barn. Kristna som inte är av judiskt blod är att betrakta som adopterade Guds barn genom dopet, och därmed älskade av Gud mot naturen. Och liksom Gud (enligt Rom. 11:24) handlade «mot naturens ordning» och ympade in en «vildoliv» (de hednakristna) «på ett odlat olivträd» (förbundsfolket, judarna), vill Gud även ympa in de homosexuella i kyrkan, menar Rogers.

I denna avslutande del ges även en beskrivning av Treenighetens inre liv, i vilken Fadern och Sonen betygar varandra sin kärlek, medan Anden finns med som vittne till deras ömsesidiga kärleksbetygelser. När Jesus i evangelierna beskriver himmelriket som en bröllopsfest, är det just detta Treenighetens inre liv, som Jesus åsyftar, menar Rogers. Anden är bröllopsvittnet, som bevitnar, prisar och gläds åt den kärlek som uttrycks mellan Fadern och Sonen. Vad som sker när två människor firar bröllop här på jorden, menar Rogers, är att Treenighetens inre liv blir gestaltat här och nu. De två älskande betygar varandra sin kärlek och församlingen tar del i den helige Andes uppgift att bevitna, prisa och glädjas åt kärleken mellan de två. Att då säga nej till bröllop för homosexuella är att säga nej till Andes liv, till nåden att få bevitna, prisa och glädjas åt en kärlek som återspeglar kärleken mellan Skaparen och Frälsaren.

Rogers' bok har fått mycket beröm. På omslagets baksida citeras ett antal professorer som alla intygar hur unik dess betydelse är. Såväl motståndarna mot homoäktenskap som dess förespråkare sägs ha att vinna på att läsa boken.

Frågan är om man kan hålla med. Onekligen är Rogers verk unikt, i det att han försöker finna öppningar hos Thomas och Barth för acceptans även av homosexuellas kärlek. Onekligen lyckas Rogers tilltala såväl motståndare som förespråkare till homoäktenskap, i det att han synliggör svagheter i såväl «de konservativas» som «de liberalas» argument i frågan. Onekligen för Rogers in nya argument i en teologisk debatt som länge gått på tomgång. Häri ligger verkets betydelse. Rogers har här ett tydligt och utta-

lat kyrkopolitiskt ärende med sin bok. Han vill en försoning. Han vill förståelse mellan «liberalas» och «konservativas». Rogers ställer sig på de «liberalas» sida, genom argumenten för «öppningar» i den thomistiska teologin och barthianska teologin för homoäktenskap. Och han ställer sig på de «konservativas» sida genom att hävda att dessa inte alls är homofientliga, eftersom det inte är av elakhet utan av kärlek till heligheten som dessa motsätter sig homosexuellas rättigheter.

Personligen förhåller jag mig dock tveksam. Inte till Rogers lärdom och intellektuella skärpa. Den lyser som en stjärna genom hela verket. Det är snarare ärendet bakom verket som gör mig tveksam. Jag tror helt enkelt inte på dess möjlighet till framgång. Jag tror inte att «de konservativas» kommer att bli mer homovänliga efter läsning av Rogers. Och jag blir själv inte mindre misstänksam gentemot «de konservativas», efter att ha läst boken. Vad spelar det för roll för mig som bögs om motståndarna motsätter sig min rätt till kärlek på grund av «helighet» eller «elakhet»? Konsekvenserna för mitt liv blir ju desamma. Och har det inte varit just värnandet av heligheten som legitimerat antisemitismen genom kyrkohistorien? Kyrkan har velat värna «heligheten» i sin kristna lära och därmed förföljt Abrahams barn och hänvisat till 1 Thess. m.fl. bibelställen «judar är mänskighetens fiender». Och likaså kyrkohistorien igenom, i nitet att värna «heligheten», har kristna hänvisat till bibeln för att förfölja, döda och beskära livet för män som älskat män, kvinnor som älskat kvinnor. Vilken är egentligen skillnaden mellan förföljelse och diskriminering av judar och förföljelse och diskriminering av homosexuella? Skulle en judisk man eller kvinna bli tröstad av argumentet «de kristna förföljer dig inte av elakhet, det är för att de vill värna sin helighet som de förföljer dig»? Knappast skulle någon av judisk börd låta sig tröstas av ett sådant argument. Det finns ingen anledning till att vi homosexuella skulle göra det heller!

Lars Gårdfeldt

Ola Sigurdson: *Hungerns väg. Om Gud, kyrka och mångfald*. 208 sid. Arcus förlag, Lund 2000.

Ola Sigurdson är en flitig författare. *Hungerns väg* är hans andra bok inom ett år. Den utgörs av fjorton teologiska uppsatser av vilka de flesta har varit publicerade förut i tidningar och tidskrifter. Spännvidden i boken är stor. Den börjar med en uppsats om Augustinus och kommer snabbt över till postmoderna teologer och *Ecce Homo* debatten. Men boken känns inte splittrad. Det är inte svårt att se genomgående teman.

Jag uppfattar Sigurdsons huvudärende så att han vill visa hur teologin kan ge ett bidrag till nutida

mänskligt sökande och mänsklig hunger efter ett sätt att leva som tillfredsställer våra djupaste mänskliga behov. Han hämtar fram ur växlande teologiska tanke-traditioner och debatter sådant material som har relevans för vår reflektion idag om hur ett gott mänskligt liv skall gestaltas. Därmed har jag sagt vad jag finner mest positivt med den här boken: Sigurdson har en ambition att göra precis vad en teolog bör göra som en part i det offentliga samtalet. Han skriver dessutom enkelt och samtalsliknande. Vi behöver teologer som Sigurdson och vi behöver fler som honom.

De enskilda partierna i boken är väldokumenterade och ordentligt utförda. Ofta innehåller de små träffande iakttagelser. Jag nöjer mig med ett exempel. I religionssociologiska undersökningar frågar man ofta människor om de tror på en «personlig Gud». Men vad betyder «personlig Gud» och hur uppfattas uttrycket av människor i allmänhet? Det är frågor som ställs alltför sällan, men Sigurdson observerar klart problemen i sådana frågeformuleringar.

Sigurdson ser och diskuterar viktiga utmaningar mot en religiös livsform i dagens situation, men jag är lite besviken över att han inte tar upp den som jag själv menar är viktigast. Nämligen utmaningen från en till livsåskådning upphöjd biologisk deterministisk vetenskap. Det är enligt min mening ett hot av en helt annan kaliber än postmodernismens filosofi.

När man sträckläser Sigurdsons bok framträder några drag hos honom som ibland gör läsningen lite tråkig. Han är så väldigt försiktig i sina omdömen, och hans slutsatser kan bli lätt triviala, t.ex. de lärdomar han drar från postmoderna teologer (s. 105). Man skulle som läsare önska sig lite mer djärvhet och polemisk udd. Vissa uppsatser får också karaktär av att författaren redovisar väl inlästa standardverk, t.ex. i uppsatsen om Augustinus.

Den metodiska position Sigurdson intar beskriver han ofta som en reflektion över olika sidor av kristen lära. Det innebär en allmäntillgänglig filosofisk verksamhet som är värd respekt, och sökare med olika livsåskådning och teologi kan följa och intressera sig för hans resonemang. Han underbygger också väl en av sina huvudteser, som jag djupt sympatiserar med, nämligen att «kristen tro i första hand är ett sätt att leva och först i andra hand en teoretisk övertygelse» (s. 113). Men då och då får man intryck av att Sigurdson faller in i en annan metodisk position än det öppna argumenterandet. Han verkar säga att själva reflektionen är avhängig av att teologen delar det kristna livet. I flera av de senare uppsatserna uttrycker han sig också som om den kristna grundpositionen vore så självklar att den inte behövde diskuteras och framställningen får karaktär av uppbyggelse för meningsfränder. Är det en *theologia regenitorum* han faller in i? Jag blir inte riktigt klar över det, men värre är att

han inte verkar vara riktigt klar själv. Därmed finns det en risk att han hamnar i den isolering av teologin som han tydligt och förtjänstfullt tar avstånd från. På s. 42 säger han att «teologerna inte får söka ett *modus vivendi* med övriga vetenskaper genom att dela in tillvaron i olika områden med stängda gränser».

Sigurdsons bok väcker många tankar och jag tror att alla som läser den kommer att önska att han skall fortsätta att vara lika produktiv i framtiden.

Anders Jeffner

Andrew Thomas Kania: *The Art of Love. A Study of Dag Hammarskjöld's Mystical Theology*. 354 sid. Diss. Uppsala 2000.

Var Dag Hammarskjöld en mystiker? Vilket slags mystik favoriserade han i så fall? Och hur låter sig den allmänna bilden av FN:s andre generalsekreterare som en självsäker och handlingskraftig diplomat förena med tanken att han skulle ha varit en mystiker? I en avhandling som koncipierats vid Oxford-universitetet i England, fullföljts vid Notre Dame-universitetet i Australien och fullbordats vid Dag Hammarskjölds eget universitet i Uppsala har den australiensiske teologen A.T. Kania sökt besvara frågorna. Avhandlingen är skriven på engelska och uppvisar god förtrogenhet med den engelskspråkiga Hammarskjöldlitteraturen. Böcker av Brian Urquhart, Emery Kelen, Henry van Dusen, Burnet Hershey, Leon Gordenker, Rayeshwar Dayal, J.E. Levine och Mark W. Zacher citeras ymnigt. Något mindre imponerande är författarens förtrogenhet med vad som skrivits om Dag Hammarskjöld på svenska. Visserligen förekommer sent i avhandlingen (s. 296) ett erkännande av att redan Gustaf Aulén i sin klassiska «Dag Hammarskjölds vitbok. Tvivel och tro i Vägmärken» (1970) föregripit förf: s egen huvudtes. Den går ut på att Mäster Eckharts mystik haft ett avgörande inflytande på Dag Hammarskjölds åskådning och att Eckharts berömda predikan om Marta och Maria satt sina spår hos den moderne diplomaten, som i «Vägmärken» skrev: «Vägen till helgelse går i vår tid med nödvändighet genom handling». Men att redan Hans Hof, Bertil Brisman och Hjalmar Sundén varit inne på Eckhart-inflytandet, omnämns aldrig. Inget tyder heller på att förf. haft i sin hand den djupträngande analys av Eckharts och Johannes av Korsets betydelse i Hammarskjölds «Vägmärken» som Lundateologen Pelle Bengtsson — efter tio års umgänge med materialet — framlagt i «Mot enkelhetens punkt» (1999).

Anmärkningsvärt är också, att Kania förbigått stora delar av den litteratur rörande Dag Hammarskjöld och mystiken som förekommer på tyskt område. Andreas Speckers teologiska doktorsavhand-